

Dzimumu līdztiesības aktualitāšu apskats 2011.gada janvāris-aprīlis

Īsumā:

- Augsta līmeņa grupas par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju sanāksme Ungārijas prezidentūras laikā
- Ziemeļu un Baltijas valstu dzimumu līdztiesības sadarbības programma 2011.-2014. gadam
- Eiropas Komisijas viceprezidentes V.Redingas un sieviešu uzņēmējdarbības līderu tikšanās
- Dzimums un pilsētvide. URBACT
- Eiropas Padomes Sieviešu un Vīriešu līdztiesības komitejas (CDEG) 46.sanāksme
- Eiropas Komisijas Padomdevēju komiteja par sieviešu un vīriešu vienlīdzīgām iespējām
- Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta aktualitātes

Eiropas Komisijas Augsta līmeņa grupas par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju sanāksme Ungārijas prezidentūras laikā. 11.-12.janvāris, Budapešta

Eiropas Komisijas (turpmāk - EK) Augsta līmeņa grupas par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju sanāksmes laikā, ko organizēja Ungārijas prezidentūra, Polija informēja par savas prezidentūras laikā (2011.g. jūlijs - decembris) plānotajiem pasākumiem dzimumu līdztiesības jomā:

☐ Sadarbībā ar Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtu Polija gatavos ziņojumu un Padomes secinājumus par darba un ģimenes dzīves saskaņošanas mehānisma lomu aktīvai sieviešu un vīriešu līdzdalībai darba tirgū.

☐ Augsta līmeņa darba grupa par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju notiks 5.-6.septembrī, Varšavā.

☐ **III Eiropas Sieviešu Kongress 17.-18.septembris**, Varšavā. Aicinātas piedalīties sievietes ministres, kā arī sievietes, kuras ieņem augstus lēmumu pieņemšanas amatus Eiropas līmenī¹.

☐ Neformālā par dzimumu līdztiesību un ģimenes jautājumiem atbildīgo ministru tikšanās un ekspertu konference par darba un ģimenes dzīves saskaņošanas mehānismiem notiks 20.-21.oktobrī, Krakovā.

☐ Ekspertu konference „Ekonomiskā izaugsme un sociālā politika, nodarbinātība un dzimumu līdztiesība ES 2020 stratēģijas kontekstā” notiks 22.novembrī, Varšavā.

Ungārijas prezidentūras (2011.g.janvāris-jūnijs) pasākumi un iniciatīvas:

☐ 11.-12.janvāris: Augsta līmeņa grupas par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju sanāksme.

☐ 28.-29.marts: ekspertu konference par demogrāfiskajām pārmaiņām: darba un ģimenes dzīves saskaņošana kā līdzeklis demogrāfiskās krīzes pārvarēšanai.

¹ Sīkāka informācija un dalības pieteikšana : <http://www.stowarzyszeniekongreskobiet.pl/english.html>

Sanāksmes laikā Dānija informēja par savas prezidentūras (2012.g. janvāris - jūnijs) plānotajām tēmām dzimumu līdztiesības jomā. Galvenā tēma būs **klimate izmaiņas un dzimumu līdztiesība**:

- ☐ Sievietes un vīrieši uz dabu iedarbojas atšķirīgi (sievietes pārsvarā lieto sabiedrisko auto, vīrieši - privāto u.c.).
- ☐ Klimata izmaiņas atšķirīgi ietekmē sievietes un vīriešus.
- ☐ Līdzsvara trūkums lēmumu pieņemšanas pozīcijās jautājumos par dabas resursiem un klimata jautājumiem.

Ungārija savas prezidentūras laikā uzmanību pievērša arī **ģimenes politikas un demogrāfijas jautājumiem**. 28.-29.martā notika ekspertu konference par demogrāfiskajām pārmaiņām: „Darba un ģimenes dzīves saskaņošana kā līdzeklis demogrāfiskās krīzes pārvarēšanai”. Tāpat Ungārijas prezidentūra strādāja pie t.s. „grūtnieču direktīvas”², kā arī pievērsa uzmanību personu ar invaliditāti jautājumiem, jauniešu nodarbinātības un sociālās drošības jautājumiem.

Ziemeļu un Baltijas valstu Dzimumu līdztiesības sadarbības programma 2011.-2014. gadam³

Sadarbības programmas tapšanā Ziemeļu Ministru padomes birojs konsultējās ar Baltijas valstu atbildīgajām ministrijām, sabiedriskajām organizācijām un pētniekiem, kā rezultātā izkristalizējās četras kopīgas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbības prioritārās tēmas dzimumu līdztiesības jomā:

- ☐ Dzimumu līdztiesības darba tirgū.
- ☐ Apmācība par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju.
- ☐ Vienlīdzīga attieksme publiskā telpā un medijos.
- ☐ 0 tolerance pret uz dzimumu balstītu vardarbību.

Noteiktas arī divas caurvijošās (horizontālās) tēmas: **Dzimumu līdztiesības perspektīvas integrēšana visās aktivitātēs** un **Aktīva vīriešu/puišu iesaistīšana** īstenojamās aktivitātēs.⁴

Labklājības ministrija šīs programmas ietvaros, reizē ar citām Baltijas valstīm ir pieteikusi projektu Ziemeļu Ministru padomei par dāņu autoras L.Windfeldt grāmatas "Kad Frederiks bija Frīda un kad Rikke bija Rasmus" un metodiskā materiāla pirmsskolas skolotājiem tulkošanu un aprobēšanu, kā arī **pirmsskolas pedagogu apmācību par vienlīdzīgu iespēju zēniem un meitenēm** īstenošanu bērnu dārzu ikdienas darbā.

² Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas projekts, ar ko groza Padomes direktīvu 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu grūtniecēm, sievietēm pēcdzemdību periodā, vai sievietēm, kas baro bērnu ar krūti

³ Sadarbības programmu (angļu valodā) var lasīt tiešsaistē vai lejuplādēt arī šeit: <http://www.norden.org/no/publikasjoner/publikasjoner/2010-786>

⁴ Programma atrodama arī LM mājas lapā sadaļā Nozares politika → Dzimumu līdztiesība → Politikas dokumenti → Ziemeļu un Baltijas valstu sadarbība: <http://www.lm.gov.lv/text/218>

Eiropas Komisijas viceprezidentes V.Redingas un sieviešu uzņēmējdarbības līderu tikšanās. 1.marts, Brisele

1. martā Briselē EK viceprezidente V.Redinga tikās ar desmit sievietēm uzņēmējdarbības līderēm no dažādām ES dalībvalstīm, saistībā ar jaunākā EK ziņojuma „Progress dzimumu līdztiesībā - 2010. Dzimumu līdzsvars uzņēmējdarbības vadībā”⁵ iznākšanu. Sanākumi, reizē ar V. Redingu, vadīja Eiropas centrālās bankas valdes locekle G. Tumpel-Gugerell. Sanāksmes laikā notika diskusija par sievietēm lēmumu pieņemšanas pozīcijās un jautājumu par kvotu nepieciešamību, lai panāktu ātrāku **dzimumu līdzsvaru lielo uzņēmumu valdēs un uzņēmumu vadībā**. Saskaņā ar minētā ziņojuma datiem - ES vidēji tikai 12% sieviešu ir lielo uzņēmumu valdēs (*biggest publicly-listed companies*) un tikai 3% sieviešu ir šādu uzņēmumu vadītājas. Līdz ar to EK nolēmusi uzraudzīt progresu šajā jomā un pēc 12 mēnešiem pieņemt lēmumu par tālāk nepieciešamo rīcību, lai līdzsvarotu abu dzimumu skaitu uzņēmējdarbībā un lēmumu pieņemšanā.

Pirmā Eiropas Savienības vīriešu un sieviešu Vienlīdzīgas darba samaksas diena

2011.g. 5.martā ES atzīmēja pirmo sieviešu un vīriešu Vienlīdzīgas darba samaksas dienu. ES vēl joprojām vidēji sievietes saņem par 17.5% mazāku darba samaksu nekā vīrieši. Datums izvēlēts simboliski, aprēķinot par cik daudz vairāk sievietēm ir jāstrādā, lai saņemtu līdzvērtīgu algu ar vīriešiem. Sievietēm gada vietā ir jāstrādā gandrīz par trim mēnešiem vairāk nekā vīriešiem, proti, - līdz nākamā gada 5. martam, lai nopelnītu tāda paša apmēra algu kā vīrieši.

Dalībvalstis ir aicinātas brīvi noteikt **Vienlīdzīgas darba samaksas dienu savā valstī**. Piemēram, Spānija par Vienlīdzīgas darba samaksas dienu noteikusi 22. februāri, Grieķija - 16.martu, Vācija un Beļģija - 25 martu, Polija un Igaunija - 12.aprīli, Austrija - 13.aprīli, Francija - 15. aprīli,

Lielbritānija - 4.novembri.

Dzimums un pilsētvide

Eiropas apmaiņas un mācību programma URBACT, kuras mērķis ir veicināt ilgtspējīgu pilsētvides attīstību (finansēta no Eiropas Reģionālā attīstības fonda) mājas lapā

⁵ Ziņojums ielādējams EK mājas lapā: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=996&furtherNews=yes> vai atrodams LM mājas lapā sadaļā Nozares politika → Dzimumu līdztiesība → Politikas plānošanas dokumenti → Eiropas Savienības līmenī: <http://www.lm.gov.lv/text/331>

publicēts raksts „Kāpēc dzimumam ir nozīme pilsētvidē?”⁶. **Dzimumu perspektīva pilsētvides plānošanā** pēdējos gados ir strauji attīstījusies un „**dzimumu nolasošai telpai**” un tās organizācijai ir liela loma, tā tiek integrēta visās urbānās attīstības jomās. Piemēram, domājot kā pilsētvidi padarīt drošāku sievietēm vai nodrošināt vides pieejamību vecākiem ar bērnu ratiņiem. URBACT projekti tiecas veidot dzimumu sabalansētu un iekļaujošu pilsētu. Ar atsevišķu projektu starpniecību tiek īstenoti arī projekti, kas paredz atbalstīt **mazāk pārstāvēto dzimumu uzņēmējdarbībā**, proti, - sievietes, uzsākot un attīstot uzņēmējdarbību. Šādas iniciatīvas ir sevi pierādījušas un ilgtermiņā šādu projektu rezultāts ir pozitīvs un ilgstošs efekts uz uzņēmējdarbības izaugsmi un vidi kopumā.

Eiropas Padomes Sieviešu un vīriešu līdztiesības komitejas (CDEG) 46.sanāksme. 29.marts-2.aprīlis, Strasbūra

Sanāksmes dalībnieki tika informēti, ka 2011.gada 21.septembrī Strasbūrā notiks neformālā sadarbības tīkla par dzimumu līdztiesības integrēto pieeju tikšanās, kuras darba kārtībā būs šādi jautājumi:

- ▣ Rekomendāciju izstrāde par **migrantu sievietēm** un meitenēm, iekļaujot **romu sievietes**.
- ▣ Rokasgrāmatas izstrāde par dzimumu stereotipiem medijos.
- ▣ Pētījums par stereotipiem izglītībā.
- ▣ Pētījums par sieviešu un meiteņu diskrimināciju

viņu seksuālās orientācijas vai dzimumu identitātes dēļ (*transgender persons*).

▣ Dzimumu līdztiesības integrētās pieejas īstenošana neaizsargāto personu atbalsta politikas īstenošanā (sievietes un meitenes ar invaliditāti, lesbietes un biseksuālas sievietes, meitenes).

Eiropas Padomes Sporta komiteja veiks pētījumu par „**Sievietēm un sportu**”, analizējot elites sporta veidus un sieviešu iespējas iesaistīties sportā un veidot sporta karjeru dažādos sporta veidos. Rezultātā tiks izstrādāta rekomendācija par dzimumu līdztiesības integrētās pieejas īstenošanu sportā.

Eiropas Komisijas padomdevēju komiteja par sieviešu un vīriešu vienlīdzīgām iespējām. 5.maijs, Brisele

2011.g. 5. maijā Briselē notika kārtējā EK padomdevēju komiteja par sieviešu un vīriešu vienlīdzīgām iespējām. Sanāksmes laikā tika skatīti šādi jautājumi:

▣ Saistībā ar Eiropas Kopienas tiesas 2011.gada 1.marta spriedumu par Direktīvas 2004/113 ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu 5.panta 2 punktu, kurš nosaka, ka iepriekš minētais punkts sākot ar 2012.gada 21.decembri vairs nav spēkā⁷. Š.g. 20. jūnijā Briselē ir plānota sanāksme, uz kuru tiek aicināti ne tikai valdības pārstāvji, bet arī **apdrošināšanas un aktuāru jomas pārstāvji un nevalstiskā sektora pārstāvji**, lai pārrunātu jautājumus par nepieciešamajām izmaiņām nacionālajos tiesību aktos atbilstoši Eiropas Kopienas tiesas lēmumam.

⁶ Raksts pieejams: <http://www.blog.urbact.eu/?p=664>

⁷ Punkts pieļāva DV iespēju noteikt apdrošināšanas pakalpojumus, kuros ir pieļaujama atšķirīga attieksme aprēķinot apdrošināšanas prēmijas un atlīdzības, balstoties uz aktuārajiem faktoriem.

█ EK 2008.gada 3.oktobrī publicēja priekšlikumu, kura mērķis ir izdarīt grozījumus direktīvā 92/85/EEK, lai uzlabotu **darba apstākļus grūtniecēm**, sievietēm pēcdzemdību periodā un sievietēm, kas baro bērnu ar krūti. Priekšlikumā bija paredzēts palielināt grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma minimālo ilgumu no 14 līdz 18 nedēļām, lai palīdzētu darbiniecei atkopties pēc dzemdībām un vienlaikus atvieglotu viņai atgriešanos darba tirgū pēc grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma. Priekšlikums arī paredz uzlabot no darba līguma izrietošās tiesības strādājošām grūtniecēm un sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kuras baro bērnu ar krūti.

Eiropas Parlaments uzskata, ka grūtniecības un dzemdību atvaļinājumam jābūt 20 nedēļas ilgam un pilnībā apmaksātam un ka direktīvā jāparedz arī divas nedēļas ilgs pilnībā apmaksāts **paternitātes atvaļinājums**, pret ko iebilda vairākas dalībvalstis. Lai veicinātu šīs direktīvas tālāku virzību EK 6.maijā tikās ar sociālajiem partneriem, lai pārrunātu šos jautājumus. Saistībā ar paternitātes atvaļinājuma iekļaušanu šajā direktīvā - EK šobrīd veic pētījumu par **tēvu lomas palielināšanu**. Balstoties uz pētījuma rezultātiem EK pieņems lēmumu par to vai šo atvaļinājumu iekļaut direktīvā. Eiropas sociālo partneru organizācijas apsver jautājumu, ka būtu jārunā ne tikai par paternitātes atvaļinājumu, bet arī par kopēju atvaļinājumu (*cares leave*).

█ Padomdevēju komiteja prezentēja jauno *Viedokļa projektu par **dzimuma perspektīvu migrantu integrācijā***.

Projektā ir sniegts ieskats par dažādiem jautājumiem, kas ir aktuāli sievietēm migrantēm, kā arī aprakstīti labās prakses piemēri kā dalībvalstis (turpmāk - DV) risina, migrantu, īpaši, sieviešu migrantu aktuālos jautājumus. Dānija aicināja iekļaut viedoklī ne tikai negatīvas lietas, bet arī pozitīvas. Īrija norādīja, ka būtu jāpapildina viedoklis ar informāciju par sievietēm migrantēm, kuras ierodas valstī kā partneres, sievas saviem vīriem. Kipra, savukārt, uzsvēra, ka ir nepieciešams

definēt migrantus - ekonomiskie migranti, kuri atbrauc uz noteiktu laiku, un tos, kuri pārceļas pavisam uz dzīvi citā valstī.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta (EIGE) aktualitātes

█ 2010.gadā tika veikts pētījums, lai izveidotu pamata struktūru **Dzimumu līdztiesības indeksam**. Šobrīd tiek strādāts pie konceptuālā ietvara indeksam, kā arī izvērtēti esošie resursi un indeksa modeļi ES un DV.

█ Institūts veido informācijas datubāzi par labās prakses piemēriem - **vīriešu iesaistīšanos** dažādās dzimumu līdztiesības jomās, pētījumi un reālie sieviešu un vīriešu stāsti par dzimumu līdztiesības izpratni (*gender perception*), un dzimumu līdztiesības principu integrēšanu ikdienas dzīvē.

█ Institūts izstrādā **resursu un dokumentu centru** - virtuālo bibliotēku. Šobrīd jau ir izveidoti vairāki sadarbības tīkli par dažādām tēmām: uz dzimumu balstīta vardarbība,

dzimumu līdztiesības integrētā pieeja, vīrieši un vīrietība, dzimumu stereotipi, ES dzimumu līdztiesības indekss, žurnālistu tīkls u.c.

▣ Drīzumā tiks pabeigta Institūta sabiedrisko attiecību stratēģija, kurā īpaši tiks pievērsta uzmanība vīriešiem.

▣ Lai plānotu pasākumus nākamajiem gadiem (2013.-2015) tiks veikts DV un dažādu iesaistīto pušu vajadzību novērtējums, lai varētu piedāvāt aktivitātes, kurus institūts varētu īstenot.

▣ Drīzumā līdz plašākai sabiedrībai nonāks arī pirmā Aktualitāšu lapa (*newsletter*), kurā būs informācija par dzimumu līdztiesību ES, izpratni, par notikumiem u.c. ar dzimumu līdztiesību saistītiem jautājumiem.

▣ Līdz 2011.gada 1.jūnijam turpinās pieteikšanās vakantajām institūta darba vietām: **nacionālais eksperts uz dzimumu balstītas vardarbības novēršanas jomā** un **eksperts statistikas, pētniecības jomā**. Piedāvājumi apskatāmi šeit:

<http://www.eige.europa.eu/career-opportunities>